

Vzpomínky na nadějkovské občany

z povídek svého otce, Karla Jindráka, vybral MUDr. Milan Jindrák

Švec Janda

Švec Janda, takto všeobecně zvaný, byl členem cechu obuvnického. Když mu zemřela žena, vyhodil verpánek, vyházel rozbité boty, děti dal do učení nebo do služby k sedlákům a nemaje doma stání, oblékl dlouhý obnošený kabát, do ruky vzal sukovici a vydal se do světa. Pěšky, sám a sám, poutnickým krokem se vypravil po zemích Rakouského mocnářství. Někdy s grošem v kapse, někdy bez něho. Byl živ jako ptactvo nebeské.

Ještě než vyšel, zbudoval si pod hrází Mlýnského rybníka jakousi chatku z větví a hlíny a tam si nanesl z opuštěného domova několik svršků, starou židli a i duchnu, co mu zbyla po nebožce ženě. Když zmizel z dohledu, některým lidem nebo výrostkům se asi ono vlastnoručně stvořené dílo nelíbilo, nebo si mysli, že se švec Janda již nevrátí a tak mu ho napolo zbořili. Je vidět, že ani tehdy všichni nectili zásadu „cizí svato“!

Jednoho dne a roku švec Janda náhle připutoval zpět do rodné obce a jeho první kroky vedly k jeho chýši. Když viděl tu spoušť, zesmutněl, pak vešel dovnitř, vyházel vše, co tam ještě zbylo, peří z roztržené duchny vysypal do okolí a zahroziv svou sukovicí směrem k Nadějkovu, zbaven poslední střechy nad hlavou, vykročil opět na svou nekonečnou pouť.

Jelikož neměl ani groše, zabýval se asi tři týdny tím, že pro kameníka v polích navrtával kameny a rozstřeloval je černým prachem. Když jste se ocitli někde uprostřed polí a mysli si, že široko daleko není človíčka, uslyšeli jste monotónní klepání – to švec Janda opracovával a vrtákem navrtávala kámen po kameni. Tak dobýval těžce svůj denní chléb a k němu, vždy za týden při výplatě, aby potěšil své srdce, přidal několik skleniček žitné, která mu pomohla zapomenout na strasti života a byla mu elixírem, který mu dodával sílu k dalšímu životu.

Tvrdivá-li se, že kořalka a tabák jsou života zabiják, u ševce Jandy tomu tak nebylo, nebo byl vzácná výjimka. On totiž nejenom pil a kouřil, ale navíc „bagoval“, tj. žvýkal tabákové listy. O tom, kolik kořalky vypil a tabáku rozžvýkal, nevyprávěla nic jeho výrazná tvář, hodná Myslbekova dláta. Jen v hlubokých rýhách vrásek, kterými bylo rozbrázděno jeho téměř myslitelské čelo, bylo snad možno číst o svízelných tuláckého života. Orlí nos a vystupující pevná brada dávaly najevo všechnu tu energii a ráznost, se kterými dovedl překonat i nepřekonatelné a navíc vše brát jako životní úděl bez reptání a s pokorou. Ve svých samomluvách snad to či ono hodnotil přebíral a ukládal si jako životní zkušenost. O jeho houževnatosti a skálopevném zdraví svědčí následující řádky.

Bylo to jednou v prosinci, ze soboty na neděli, kdy po holomrazech začal hustě padat sníh. Lidé šli ráno do kostela, prošlapující cestu závěje, když tu nedaleké cesty u hřbitova se závěj najednou pohnula a z ní povstal – kdo jiný, než švec Janda. Otřepal si sníh z kabátu, nahmatal holou rukou svou sukovici, narazil si klobouk a ubíral se dál na své cestě, kterou tady večer přerušil. Kolikrát se tak vyspal pod širým nebem, historie nepovídá. Snad si říkal s indickými jogíny : „nezebe a netlačí“!

Jednou, když se na svých cestách zastavil v krámě na skleničku žitné, již jako stařec pětasedmdesátiletý, a pak se chystal vykročit do zářící únorové noci, zželelo se lidem starce a ustlali mu ve skladišti na pytlích slámou vycpaných a přikryli ho dalšími pytli. Když mu paní nesla ráno snídani, ani se mu nechtělo vstávat. Na dotaz, jak se mu spalo, odpověděl: „Já dnes spal jako král, nechte mě, prosím vás, ještě chvíli snít,“ a vydržel to až do 11 hodin. Pak, obdrževši nějaké jídlo, poděkoval a vykročil na cestu, ze které se již nikdy do Nadějkova nevrátil. Nikdo se nedozvěděl, kde skončila jeho životní pouť.

Tím končí příběh jednoho prostého, ale poctivého člověka, občana Nadějkova, který, ač mu život připravil trnitou cestu, nikdy si nestěžoval, nikomu nezůstal nic dlužen a i při své bídě zůstal vždy cestným člověkem.

Rozdílní bratři

Širák na tři facky, šál na krku a hůl přes rameno, to byl krajcpatalion, šavle ocelová, Václav Matuška. Svěrázná postava byl tenhle prostý sedlák z Křenových Dvorů. Každého v širém okolí znal, o každém něco věděl. A nejen to, on každému, koho potkal, mohl na den říci, kdy se narodil, nebo kdy někdo z jeho rodiny zemřel. Na to měl nějakou zvláštní paměť. Začínal vždycky po pozdravu: „Ty ses narodil tehdy a tehdy, toho roku, jsi o tolik straší nebo mladší než tvůj bratr, máš sestru, ta se narodila tehdy a tehdy. To jsem vedl voly na jarmark do Tejna a zrovna se chýlilo k bouřce.“ Takhle mohl do detailu popsat, co zrovna ten den dělal, jaké bylo počasí, nebo co se zvláštního právě tehdy událo.

Jako rodák božetický rád vzpomínal na svého učitele Víta Voštu a jeho rákosku: „Byl „šrenk“, nás kluky vyplácel, ale škoda každé rány, která padne vedle. Věčná škoda toho člověka, takový by neměl ani umřít! Ten uměl vychovávat lidi jak se sluší a patří!“

Také na zážitky z vojenského života rád vzpomínal a hlavně na svoje „komandýry“: „Jo, to byla tehdy vojna, krajcpatalion, šavle ocelová! Komando jsme měli německý, „rechššaut, linksšaut, kerajch, mašíren marš, krát aus támhle na ten strom, co sedí ta vrána a už se mašírovalo!“

Škoda, že všechny jeho výrazy a memorovánky již nepamatuji, a bylo jich tolik, a tak originálních, že by stály za zaznamenání. Než jsem se odhodlal za ním zajít a něco z jeho paměti zapsat, bylo pozdě, odešel za svým učitelem a vojenskými kamarády.

Přesto si vzpomínám, jak mi jednou vyprávěl za účasti sousedů: „Jo má nebožka žena, to byla ženská k pohledání, krev a mlíko, do práce jako kat, ta si uměla na práci zajít. Vždy veselá a všechno jí hrálo pod rukama! Dej jí Pán Bůh věčnou slávu! Takovou už jsem nenašel. Tu co mám teď – ach škoda mluvit!“

Chlapík byl ten Václav Matuška! Vždy, když stál přede mnou, viděl jsem husitského hejtmana, vykresleného mistrným perem Jiráskovým!

Jeho bratr byl originalitou v jiném směru. U jeho statku v Pohořelici stála lípa, pod kterou podle místního podání kázal i Mistr Jan Hus, když se zdržoval na Kozím Hrádku u Tábora. Často tam zavítala i nadějkovská hraběnka se svými hosty a usedla v jejím stínu. Ale vlastník pozemku, na kterém lípa stála, chtěl dokázat, že on je tady pánem a žádná šlechta tam nemá co sedat, a lípu porazil. Jinak chodil velmi často do kostela a za každým slovem se křížoval. Když se ho někdo dotázal, jak se má, vždy odpověděl: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, loňskou bídu máme celou a na letošní jsme ještě ani nesáhli.“

Když tam jednou moje maminka, která byla porodní asistentkou, trávila celou noc s rodičkou, nabídl jí ráno krupkovou polévku. Jelikož měla potíže se žaludkem, řekla s poděkováním, že ji nemůže. Na to jí pan Matuška odpověděl, berouc talíř se stolu: „Praví svatý Tomáš, doma jez, co máš, v cizině, co ti dají!“ A když maminka odcházela, řekl jen: „Nahrad' vám to Pánbu.“ To bylo vše za probdělou noc!

Dva bratři a tak rozdílní! Ale tak už to ve světě bývá.

Karel Jindrák